

Методичний коментар до теми “Хочу — можу — треба”

Мрії та бажання

Протягом минулої [теми 5 “Цінності”](#), ми обговорювали з учнями, як хлопчик мріяв отримати в подарунок сміттєвоз, чому мрія виникла і як хлопчик планував її втілювати. У цій темі ми вже розмірковуємо над тим, як виконувати бажання. Тож варто на початку обговорення з’ясувати з дітьми, чим мрії відрізняються від бажань. Звернемося до визначень.

Мрія — фантазування, під час якого людина прогнозує майбутні події, яких вона натхненно бажає.

Мрії людей не завжди конкретні, не завжди можуть бути реалістичними. Але якщо людина-мрійник цілеспрямована і прагне здійснити свою мрію, не відступає перед труднощами, то може здійснитися і мрія, яку інші вважають нереальною. Кажуть, якщо виконання мрії потрібне не тільки одній людині, а багатьом, і люди вперто йдуть до своєї мети, то мрія обов’язково здійсниться.

Бажання — прагнення, потяг до здійснення чого-небудь. Висловлювана ким-небудь думка про бажаність здійснення чого-небудь, побажання.

Бажання конкретніші, реальніші і водночас не такі глобальні, як мрії. Виконання мрії зазвичай віддалене в часі, а от бажання частіше виконуються швидко. Бажань у людини може бути багато, а от мрія зазвичай одна.

Обговоріть із дітьми, про що вони мріють, чи може їхня мрія здійснитися і що для цього треба робити.

Пригадайте з учнями, коли ми висловлюємо бажання чи побажання. Наприклад, побажання на день народження, бажаю морозива тощо.

Іноді бажання може стати кроком до виконання мрії. Так може формуватися ланцюжок: мрія — кілька бажань — виконання бажань — здійснення мрії.

Як не буває однакових людей, так і в кожній людині може бути своя мрія, а от бажання різних людей часто збігаються: хочу цукерку, хочу прочитати книгу, бажаю піти гуляти тощо.

Отже, мрії та бажання — різні, але є в них і багато спільного.

Обговоріть із дітьми, коли краще говорити “мрія”, а коли — “бажання”, які бажання і мрії можуть бути в багатьох людей, у більшості мешканців Землі. Запропонуйте дітям пофантазувати і розповісти про мрію казкового персонажа та вигадати казку проте, як ця мрія здійснилася.

Чи можна бажати все і одразу

Щодня в людей може виникати багато різних бажань. Чи можна виконати їх усі одразу? Кажуть, за двома зайцями поженешся, жодного не впімаєш. Обговоріть із дітьми, що означає це висловлювання. Отже, варто зрозуміти, у якій послідовності треба виконувати бажання.

Іноді нам щастить, і виконати бажання можна водночас із виконанням якогось нашого обов’язку: мама попросила піти до магазину, щоб купити продукти, а я хочу морозива,

тож якщо гроші на морозиво є, можна і все необхідне купити, і морозива, та ще й батьків морозивом пригостити. Але так виходить не завжди і все-таки треба вибирати. Як саме? Вирішує кожний з нас самостійно.

Можна зробити ланцюжок бажань, врахувавши, коли їх необхідно виконувати і час, який на це потрібно витратити. Наприклад, хочу мультфільми по телевізору подивитися і треба пил витерти — мультфільм іде 8 хв, пил витирати — 2 хвилини, зараз 15.25, треба йти на плавання — 15.45. Встигну чи ні?

Можна впорядковувати бажання за значущістю, у такому разі деякі бажання можна й зовсім не виконувати. Чи легко це зробити? Не завжди легко, але треба вирішувати, брати відповідальність на себе. Іншого шляху не існує. У чому складність? Треба врахувати кілька чинників і самому все вирішити, або запитати в батьків чи ще в когось із дорослих, порадитися з приятелями. Тут не можна як у задачі з математики порахувати, перевірити, порівняти результати і все зрозуміти, тому треба тренуватися це робити.

- Як зрозуміти яке бажання важливіше?
- Можливо, час виконання деяких бажань можна перенести, адже вони не такі значущі?
- Як упорядкувати бажання, щоб, виконуючи їх, не заплутатися? (*Можна зробити ланцюжок, піраміду чи сходинки бажань.*)

Іноді трапляється так, що важливість того чи іншого бажання може змінитися. А залежить це також від різних чинників. Наприклад, хочу молока — треба піти до магазину й купити, але зараз друзі грають у футбол, тож я спочатку пограю з ними, а потім піду до магазину. Але тато прийшов з роботи, у нього болить горло, потрібне гаряче молоко, тож треба бігти до магазину, зараз це важливіше.

- Як пов'язані бажання, можливості та обов'язки?

Отже, ми помітили: спочатку треба виконувати свої обов'язки, а вже потім якісь свої бажання-забаганки. Щоб це зробити, треба вміти вгамовувати якісь свої бажання.

- Як цього навчитися?

Запропонуйте дітям пригадати та інсценізувати кілька таких життєвих ситуацій, написати поради.

Прочитайте з дітьми комікс "[Як правильно поділити печиво?](#)" (див. с. 39 підручника) та обговоріть, як правильно поводитися за столом, які власні бажання для цього потрібно вгамовувати.

- Чому не завжди вдається бути чемним і вихованим за столом?
- Що може допомогти стати стриманішим?
- Чи все залежить тільки від гостей? А чи буває так, що й господарі поведуться не надто добре? Що робити в таких випадках?
- Чи можуть господарі допомогти гостям чемно поводитися за столом? Як саме?
- Чи всі можливі варіанти розподілу печива є в коміксі? Спробуйте додати свій!
- Придумайте дотепну історію про справедливий розподіл смаколиків.
- Як ви з приятелями зазвичай ділите смаколики? Що робите, якщо смаколиків на всіх не вистачає?

- Чи завжди вдається все зробити справедливо?
- Які слова допомагають нам у таких випадках?
- Як ми маємо діяти, щоб нікого не образити?

Що потрібно робити, аби бажання здійснювалися

Бажання не здійснюються самі — їх хтось здійснює, тому іноді нам здається, що наші бажання виконуються самі, а іноді ми можемо стати добрими чарівниками й допомогти комусь виконати його бажання. Наприклад, татові так хочеться подивитися футбол по телевізору, але треба прибрати в кімнаті, тож діти можуть допомогти, а потім разом подивитися футбол.

Запропонуйте дітям поміркувати, що ми маємо зробити, щоб виконати найбільше своїх бажань. Спочатку треба з'ясувати, які дії треба виконати, щоб бажання здійснилося, і розробити план дій — послідовність кроків для виконання бажання. Потім поміркувати, чи всі дії ми вміємо робити.

- Чи можна навчитися це робити самостійно? Як саме?
- Можливо, у когось варто запитати? У кого і коли?
- Хто може навчити? Коли? Де саме?
- Як просити про допомогу?

Виконувати наші бажання допомагає і **розпорядок дня**. Як саме?

- Чому варто дотримуватися розпорядку дня?
- Що для цього треба робити?
- Чи завжди все вдається?
- Від кого це залежить?
- Чи завжди все залежить від нас?

Як краще записувати розпорядок дня, щоб не пропускати важливих подій і все робити вчасно? Звичайно, було б добре, якби наш розпорядок дня сам про все нам нагадував. Але як це робити? Іноді можна ставити будильник. Але це не завжди зручно робити. У сучасних смартфонах є спеціальна програма — **органайзер**, за допомогою якої ми спочатку плануємо кожен день, а потім вона допомагає нам — нагадує звуковим сигналом, коли за яку справу час братися. Тож варто розібратися, як ця програма діє!

Планування здійснення бажань

Потренуватися планувати дії для виконання бажань допоможе наступне завдання.

Завдання з робочого зошита (частина 2, завдання 1, с. 21)

Запиши будь-яке своє бажання.

Що ти можеш зробити, аби воно здійснилося? Запиши конкретні кроки. Зазнач терміни виконання кожного кроку (день, місяць чи рік). За потреби впиши імена осіб, які можуть допомогти тобі здійснювати бажання.

Кроки	Терміни	Хто може допомогти

- Чи справді все враховано?
- Чого не вистачає у плані?

У плані треба все зазначати чітко: поміркувати й зазначити терміни виконання кожного кроку, а також людей, які можуть допомогти здійснювати бажання, якщо буде потрібно.

- Чи завжди необхідний такий ретельний план? Від чого це залежить?
- Які бажання можна виконувати без ретельного планування (наприклад, планувати усно)?
- Чи завжди плани здійснюються?
- Чому плани можуть не здійснитися?
- Як і коли плани змінюються і коригуються?

Ми неправильно спрогнозували час виконання певних дій, щось завадило вчасно виконати певну дію, виявилось, що треба ще щось терміново робити тощо.

Термінові справи можна також заносити в органайзер або записувати нотатку-нагадування на стікері.

- Як ви думаєте, коли який спосіб кращий? Чому?
- Що необхідно зазначити на стікері? (Наприклад, назву справи, коротко що треба зробити, коли — час і дата, додаткову примітку).
- Яку додаткову інформацію варто зазначити? Можливо, для чогось треба залишити порожнє місце?
- Куди варто почепити стікер?
- Коли його можна зняти?

А якщо певні дії не можна відкладати? Як встигнути зробити щось важливе? Наприклад, треба встигнути на потяг, адже він точно не чекатиме. У таких випадках варто робити оптимістичні й песимістичні прогнози: наприклад, треба прибрати в кімнаті — могу це зробити за 20–45 хвилин. Чи встигну я після прибирання в кіно, якщо зараз 12.05, біля кінотеатру треба бути о 13.15 і дорога забере 10 хвилин? У такому разі виділяємо на прибирання 45 хвилин і одразу зауважуємо, що варто поквапитися!

А буває й так, що плануємо щось цікаве, але все летить шкереберть через недисциплінованість учасників заходу. Прочитайте з дітьми комікс "[Експерсія навпаки](#)" (див. с. 45 підручника) та обговоріть, як наша поведінка у громадських місцях може зіпсувати всі плани і не лише наші!

- Як ви думаєте, як саме поводитися діти на екскурсії? Інсценуйте це.
- Чому тато нав'яв синові саме такий сон?
- Чому сон допоміг хлопчику зрозуміти свою помилку?
- Чому в громадських місцях необхідно дотримуватися певних правил? Пригадайте їх.
- Чи для всіх громадських місць правила поведінки однакові?

- Які правила однакові для всіх громадських місць?
- Де можна побачити ці правила?
- Знайдіть піктограми-правила в тих громадських місцях, де ви буваєте. Де вони розташовані? Чому саме там?
- Чи завжди піктограми-правила зрозумілі? Намалюйте власні варіанти піктограм-правил.
- Чи схожа ситуація на екскурсії на нечемну поведінку за столом? Чим саме?

Один у полі не воїн

Не завжди ми все можемо зробити самостійно, іноді варто об'єднуватися, щоб виконати певні бажання. Наприклад, здійснити постановку вистави, допомогти оформити майданчик, посадити гарну клумбу біля будинку, зробити для малят із дитячого садка цікаві іграшки. Обговоріть із дітьми, що в таких випадках треба навчитися домовлятися, розподіляти обов'язки, підтримувати одне одного, за потреби допомагати.

- Як допомогти іншим людям здійснювати їхні бажання?
- Коли це необхідно робити?
- На що треба звертати увагу в таких випадках?
- Чи завжди люди просять нас про допомогу?
- Як зрозуміти, чи варто допомагати?

Ми говорили, що в різних людей можуть виникати різні бажання, але в різних людей є і спільні важливі бажання: жити в мирі, побороти хвороби, захистити тварин і рослини від зникнення тощо. Такі великі бажання зазвичай не може виконати одна людина, тоді люди згуртовуються і разом йдуть до виконання спільної мрії.

Розповісти людям про важливе, закликати об'єднатися заради виконання важливих для суспільства дій допомагає **соціальна реклама**.

Соціальна реклама — інформація будь-якого виду, розповсюджена в будь-якій формі, спрямована на досягнення суспільно корисних цілей, популяризацію загальнолюдських цінностей і не має приносити жодного матеріального прибутку.

Соціальна реклама спрямована на зміну моделей суспільної поведінки й залучення уваги до проблем соціуму. У всьому світі соціальна реклама — важлива складова частина світогляду та морального здоров'я суспільства.

Соціальна реклама часто розрахована на широку аудиторію, яку хвилюють загальнолюдські проблеми. Мета такої реклами — змінити ставлення публіки до певної проблеми, а згодом створити нові цінності в суспільстві. Нині саме соціальна реклама стає виявом доброї волі, проголошенням позиції членів суспільства щодо соціально значущих цінностей.

Запропонуйте дітям подивитися відео з соціальною рекламою, пригадати, коли вони подібну рекламу бачили, пояснити, що рекламують такі відео, які теми для соціальної реклами найбільш доречні, поміркувати, чому вони впливають на людей.

- Про які важливі речі варто розповісти іншим дітям чи дорослим?
- До чого варто привернути увагу людей? Чому саме до цих проблем?
- Яку соціальну рекламу для цього варто зробити?

Запропонуйте дітям придумати соціальну рекламу — плакат, відео, композиція поробок тощо — на певну тему.

Підсумовуючи роботу за темою, діти виконують компетентнісно орієнтовані завдання тестового характеру, а на останньому уроці обговорюють результати.

Завдання з робочого зошита для діагностичних робіт
(завдання 2, с. 33)

Які емоції в тебе були під час виконання кожного із завдань? Познач крапкою на перетині ліній, що йдуть від номера завдання та зображення відповідної емоції.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

- Поміркуйте, чому емоції були саме такими.
- Що вам варто зробити, щоб під час вивчення наступної теми результати покращилися?
- Чи в усіх однокласників такі самі результати?
- Можливо, варто поговорити з ними, щоб наступного разу поліпшилися результати учнів усього класу?